

Politisk kontekst

Ligestilling mellem kønnene er et grundlæggende princip, der udgør en integreret del af menneskerettighederne og er en forudsætning for at kunne anvende menneskerettighederne i praksis og sætte alle personer i stand til at udøve dem. I Wien-erklæringen og -handlingsprogrammet defineres »kvinders og pigers menneskerettigheder« som en »umistelig, integreret og uadskillelig del af de universelle menneskerettigheder«. I erklæringen opfordres der desuden til, at der skal tages hensyn til kvinders menneskerettigheder i alle FN's aktiviteter. I samme sammenhæng har man behandlet og beskrevet kvinders menneskerettigheder i adskillige internationale og europæiske juridiske instrumenter.

Internationale menneskerettighedsinstrumenter og international lovgivning

- Konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination af kvinder (CEDAW), hvori kvinders rettigheder defineres som menneskerettigheder.
- FN's konvention om handicappedes rettigheder (2007), der er det eneste internationale menneskerettighedsinstrument, som EU har ratificeret.

EU's menneskerettighedsinstrumenter og -lovgivning

- Traktaterne for Den Europæiske Union, f.eks. traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) (omarbejdet i 2009), hvori man bekræfter lighedsprincippet og EU's forpligtelse til at afskaffe ulighed, og hvori medlemsstaterne opfordres til at bekæmpe diskrimination ved udformning og implementering af politikker.
- Det europæiske charter om grundlæggende rettigheder (2000), som styrker den generelle lovgivningsmæssige ramme for menneskerettigheder i EU, indfører ligestillingsprincippet og forbyder diskrimination samt sikrer alle retten til effektiv klageadgang og en retfærdig rettergang.
- Den Europæiske Unions direktiver om områder som lige muligheder og ligebehandling af kvinder og mænd i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (2006/54/EF), bevisbyrden i sager om kønsbaseret diskrimination (97/80/EF), rettighederne for ofre for forbrydelser, begreberne »kønsbaseret vold« og »vold i nære relationer« (2012/29/EU).

- Strategien for ligestilling mellem kvinder og mænd 2010-2015, hvor medlemsstaterne opfordres til at tage hensyn til kvindernes forskellige behov (inklusive sammenfaldende uligheder) inden for lovgivning og politikker, idet man indfører tanken om, at vold mod kvinder er en krænkelse af menneskerettighederne.
- Den europæiske pagt for ligestilling mellem kvinder og mænd 2011-2020, hvori medlemsstaterne opfordres til at tage de nødvendige skridt for at afhjælpe diskrimination inden for forskellige områder af det sociale liv.
- Den europæiske handicapstrategi 2010-2020.
- EU's ramme for de nationale strategier for romaernes integration inden 2020.
- Rådets rammeafgørelse 2002/629/RIA af 19. juli 2002 om bekæmpelse af menneskehandel.

De strategiske mål for Beijinghandlingsplanen og EU-indikatorerne

- I.1.** Fremme og beskytte kvinders menneskerettigheder gennem fuld implementering af alle menneskerettighedsinstrumenter, særligt konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination af kvinder (CEDAW).
- I.2.** Sikre ligestilling og ikkediskrimination inden for lovgivning og i praksis.
- I.3.** Sikre kendskab til lovgivningen (dvs. sikre kvinderne kompetence i spørgsmål, der vedrører lovgivningen).

Alle medlemsstater har ratificeret og er dermed juridisk forpligtede til at implementere CEDAW i henhold til princippet om rettidig omhu. Som led i denne forpligtelse indsender medlemsstaterne regelmæssigt nationale rapporter om foranstaltninger, der forelægges Komitéen for Afskaffelse af Diskrimination mod Kvinder (CEDAW-Komitéen), som analyserer disse rapporter og udsteder specifikke anbefalinger. Disse suppleres med skyggerapporter, der udarbejdes af organisationer i civilsamfundet i de respektive lande. Desuden udgiver Europa-Kommissionen årlige rapporter om ligestilling mellem kvinder og mænd. Hidtil er menneskerettighedsområdet ikke blevet gennemgået som led i overvågningen af Beijinghandlingsplanen på EU-niveau.

Konklusioner på EU-dækkende data

Lovgivning om antidiskrimination er vanskelig at omsætte og gennemføre

Ifølge Europa-Kommissionens netværk af juridiske eksperter er implementeringen af ligestillingsdirektiverne begrænset i nogle tilfælde. Den hovedsageligt kønsneutrale metode, som anvendes i formuleringen af lovgivningen, hæmmer f.eks. implementering af ligestilling, og det samme gælder forekomsten af stereotyper i lovgivende og retlige institutioner. I samme forbindelse mente gennemsnitligt kun 22 % af borgerne i EU-27, at deres respektive regeringer effektivt afhjalp alle former for diskrimination i 2012.

Strukturelle og institutionelle hindringer for kvinders adgang til retsvæsenet

Kvinder står over for specifikke strukturelle og institutionelle hindringer, når de søger at få adgang til retsvæsenet. Disse vanskeligheder kan hænge sammen med udgifterne ved en retssag. Desuden har domstolene og politiet potentielt en utilstrækkelig forståelse af vold mod kvinder. Dette betyder, at utilstrækkelig koordinering mellem juridiske og strafferetlige institutioner under efterforskning og indsamling af beviser nogle gange tvinger kvindelige voldsofre til at gentage deres forklaringer og gennemgå lægeundersøgelser på ny. De deraf langvarige juridiske sagsforløb og den sekundære

viktimisering og det dertil samfundsmæssige pres kan i praksis afholde kvinder fra at indgive anmeldelser.

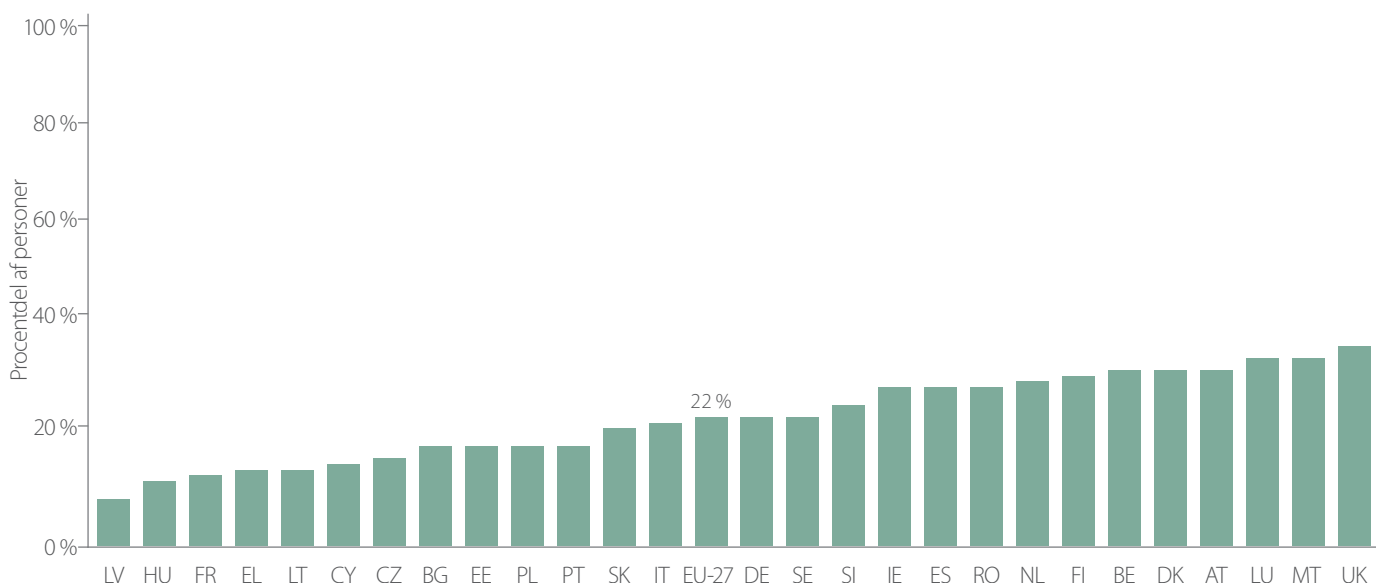
Stereotyper og underrepræsentationen af kvinder i politistyrken og retsvæsenet kan forringe kvaliteten af de tjenester, der ydes til kvinder og mænd, og kan afholde kvinder fra at bede om støtte. Traditionelle holdninger og overbevisninger i forbindelse med kønsmæssige stereotyper kan forårsage kønsbaseret forudindtagethed ved domstolene, hvilket kan identificeres som en af årsagerne til, at så få retssager fører til domfældelse, og de høje niveauer af tiltalefravald, som man har registreret.

Udvikling af data og forskning på nationalt og europæisk niveau vil bidrage til at identificere de hindringer, som kvinder står over for, og til en mere præcis vurdering af disse.

Kvinder fra forskellige grupper står over for forskellige udfordringer ved udøvelsen af deres rettigheder

Kvinder udgør ikke en homogen gruppe, og juridiske, institutionelle, strukturelle, socioøkonomiske og kulturelle faktorer kan yderligere hindre nogle kvinders adgang til retsvæsenet. Dermed kan kvinderne udsættes for flere forskellige former for diskrimination samtidig. I henhold til princippet om tværgående diskrimination udgør den diskrimination, som kvinder oplever af forskellige grunde, samtidig mere end blot summen af diskriminationen, men er snarere en multiplikation, eftersom oplevelser med diskrimination er uadskillelige og komplekse.

PROCENTDEL AF PERSONER, DER MENER, AT INDSATSEN I DERES LAND MÅLRETTET BEKÆMPELSE AF ALLE FORMER FOR DISKRIMINATION ER FULDSTÆNDIG EFFEKTIV, 2012

Kilde: Special Eurobarometer 393, Discrimination in the EU in 2012.

Det er vanskeligt at vurdere tværgående diskrimination, navnlig når kønsaspektet er indblandet

Tværgående diskrimination er et komplekst koncept, som er vanskeligt at definere og anvendes derfor forskelligt i medlemsstaternes retssystemer. I henhold til sammenlignelighedsprincippet er det nødvendigt at identificere en referencesag i både EU-lovgivningen og den nationale lovgivning for at kunne vurdere, om en person har været udsat for diskrimination. Især når der er tale om tværgående diskrimination, er det vanskeligt at finde passende sammenligninger, så dette betyder, at princippet om ikkediskrimination i praksis er begrænset.

Migranter (inklusive flygtninge, asylansøgere og kvinder uden papirer)

De fleste medlemsstater giver midlertidig opholdstilladelse, når man kan fremlægge bevis for en godkendt ansættelseskontrakt. Migrantkvinder arbejder imidlertid ofte inden for ikkeregulerede sektorer og i den uformelle økonomi. Desuden er overvejende kønsneutrale love om ophold og beskæftigelse stadig knyttet til familiestatus. Det betyder, at kvinder, der kommer ind i landet som ægtefæller til en mandlig arbejdstager, er afhængige af, at forholdet fortsætter, hvilket gør det særligt vanskeligt for dem at søge hjælp i retssystemet, f.eks. når de rammes af kønsbaseret vold. Det er særligt vanskeligt for indvandrerkvinder uden papirer at få adgang til retssystemet, fordi de frygter at blive kriminaliseret, når de søger adgang til retssystemet, et problem, som især ofre for menneskehandel og tvangsprostitution ofte står over for.

Kvinder fra minoritetsgrupper

Kvinder fra minoritetsgrupper (f.eks. etniske, sproglige eller religiøse) har begrænset adgang til retsvæsenet, eftersom de er udsat for en større fattigdomsrisiko og social eksklusion. De vanskeligheder og hindringer, som

kvinder fra etniske minoriteter står over for, når de søger at komme ind på arbejdsmarkedet, afhjælpes imidlertid ikke af medlemsstaterne, selv om de fleste medlemsstater er afhængige af den enkeltes deltagelse på arbejdsmarkedet for at understøtte deres pensionssystemer og offentlige ydelser.

Romakvinder

Romabefolkningen udgør EU's største etniske mindretal, der anslås at bestå af 6 millioner personer. Oftest anvendes betegnelsen »romabefolkning« på det politiske niveau, men den beskriver ikke forskellene inden for gruppen. Romakvinder oplever nogle af de mest udtalte former for marginalisering og diskrimination, og de hindres ofte i at få adgang til det offentlige rum på grund af deres forpligtelser i privatsfæren og de vedvarende traditionelle værdier for kvindernes rolle i deres samfund.

Handicappede kvinder

Handicappede kvinder og piger udgør 16 % af den samlede kvindelige befolkning i EU. Det er mellem 0,5 og 10 gange så sandsynligt, at handicappede kvinder vil blive diskrimineret i modsætning til kvinder uden handicap.

Lesbiske eller biseksuelle kvinder og transkønnede personer

Lesbiske og biseksuelle kvinder samt transkønnede personer indberetter oftere, at de udsættes for diskrimination på grund af deres køn end homoseksuelle og biseksuelle mænd.

Ældre kvinder

Kvinder over 65 år udsættes stadig for specifik og betydelig diskrimination — med hensyn til deres adgang til beskæftigelse, eller når de kræver erstatning, ved adgang til domstole og politistationer — eftersom de ofte ikke er klar over, hvilke tjenester der tilbydes, og måske ikke opfatter sig selv som ofre.

Nyttige initiativer

Respekten for kvinders menneskerettigheder og ligebehandling har været en del af adskillige menneskerettighedsorganisationers aktiviteter i medlemsstaterne og rundt om i EU. Det estiske menneskerettighedscenter driver projektet »Ligebehandlingsnetværk« i 2012-2015, hvor man søger at fremme ligebehandling og forbedre beskyttelsen mod diskrimination gennem netværk og samarbejde mellem civilsamfundets organisationer og strategisk fremme af disse spørgsmål. Det danske Institut for Menneskerettigheder offentliggjorde en ny statusrapport, der havde til formål at beskrive de væsentligste problemer med menneskerettighederne i Danmark. De prioriterede temaer for instituttets statusrapport for 2013 omhandler ligestilling i Danmark. Desuden arbejder instituttets afdeling for ligebehandling på at udvikle metoder til fremme af ligebehandling og ikkediskrimination, og nogle af de værktøjskasser, man har udviklet på dette område, er »Diversity Wheel«, »Diversity Lab« (til den private sektor) og »Equality Lab« (til kommuner).

FREMSKRIDT OG FORHINDRINGER PÅ OMRÅDE I: KVINDERS MENNESKERETTIGHEDER

FREMSKRIDT	FORHINDRINGER
- Betydningen af at sikre lige adgang til retsvæsenet er blevet anerkendt som et grundlæggende spørgsmål. - Nogle medlemsstater har anerkendt behovet for at afhjælpe flerdobbelt eller tværgående diskrimination. - Behovet for støtte til kvindelige voldsofre bliver stadig mere anerkendt og har ført til vedtagelse af mere avancerede foranstaltninger og støttemekanismer i nogle medlemsstater.	- Kvinder og mænd udøver ikke deres rettigheder i samme udstrækning. - Kvinder står over for institutionelle, økonomiske og kulturelle hindringer for at få adgang til retsvæsenet. - Kvinder fra bestemte grupper har særligt vanskeligt ved at få adgang til retsvæsenet. - Kvindelige voldsofre står stadig over for betydelige hindringer, når de ønsker at foretage anmeldelse. - Der er ikke udviklet sammenlignelige data eller indikatorer til at vurdere medlemsstaternes fremskridt på dette problemområde.

Vejen frem for EU

- Udvikle indikatorer til at vurdere medlemsstaternes fremskridt inden for menneskerettigheder for kvinder.
- Afhjælpe de forhindringer, som kvinder og navnlig voldsofre står over for, når de ønsker at foretage anmeldelse eller anlægge sag, når deres rettigheder er blevet krænket.
- Sikre lige adgang til retsvæsenet for alle kvinder ved at fjerne økonomiske, kulturelle og (kønsbestemte) institutionelle hindringer, hvilket er en nødvendig forudsætning for sikringen af kvinders menneskerettigheder.
- Udvikle foranstaltninger, der kan sikre, at såvel kvinder som mænd kan udøve deres menneskerettigheder på lige fod, der kan afhjælpe flerdobbelt diskrimination og tværgående diskrimination, og der kan løse de specifikke problemer for kvindelige voldsofre.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und zu verknüpfen, um sie interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:10.2839/1885

MH-04-15-022-DE-N